

Natuurhistorisch

&

Volkenkundig

Museum

FORISCH EN VOLKENKUNDIG MUSEUM OUDENBOSCH

*Natuurhistorisch
en
Volkenkundig
Museum
Oudenbosch*

Secretariaat: postbus 163 4730 AD Oudenbosch

*jaarverslag
2011*

van de Stichting Natuurhistorisch
en Volkenkundig Museum Oudenbosch

JAARVERSLAG 201

Jaarverslag 2011

Ten geleide

De terugblik op 2011 mag als een inspirerend gebeuren worden bestempeld. Veel werd tot stand gebracht in het jaar dat een nieuwe periode -de volgende 25 jaar als museumstichting- inluidde. Verontrustend punt blijft, ik noem het node, het teruglopen van het aantal medewerkers. Dat betekent een extra beroep op degenen die zich, soms al lange tijd, met liefde inzetten voor ons bijzondere museum. Niet altijd is dat haalbaar. Desondanks is het respectabel wat er wordt gerealiseerd.

Hoogtepunten in 2011 waren wel de restauratie van de Bovenzaal, de feestelijke viering van het 25jarig jubileum als museumstichting waarbij we een vooraanstaand spreker mochten verwelkomen, de verplaatsing van de keuken en de Milieuafdeling.

Dit jaarverslag is weer een bewijs van de betrokkenheid en de activiteiten van allen die - op welke wijze dan ook - zijn betrokken bij het Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum.

Marcel Deelen
Voorzitter

Bestuur

Het bestuur kwam in 2011 zevenmaal bijeen.

Voorzitter:	M.J.A. Deelen
Vice-voorzitter:	A. Durville-Amse
Secretaris:	E.N. Beekman
Penningmeester:	C. Daleboudt
Leden:	M. de Rooij J. Laros

Margreet de Rooij legde in februari haar functie neer. Ze was 23 jaar bestuurslid. Ellen Beekman trad in februari toe tot het bestuur in de functie van secretaris.

Medewerkers

Ten behoeve van de museumwerkzaamheden zijn vele vrijwilligers actief:

Halderberge 23, als volgt verdeeld:

Oudenbosch	20
Oud Gastel	1
Hoeven	2

en voorts:

Rucphen	2
Etten-Leur	1
Fijnaart	2
Breda	1
Ossendrecht	2
Essen (België)	1
Bergen op Zoom	1
Zevenbergen	1

Totaal 34

Ondanks dit aantal blijft het moeilijk een sluitend dienstrooster te maken omdat niet iedereen altijd aanwezig kan zijn.

Af en toe ontvangen we een (open) sollicitatie. Dit kwam dit jaar 1x voor, deze dame zocht een betaalde functie welke wij niet kunnen bieden.

Bezoekers

De aantallen waren als volgt verdeeld:

Individueel

Volwassenen	364
Kinderen t/m 12 jr (incl.CJP)	158
Niet-betalenden	110
Totaal	632

In groepsverband al dan niet buiten de reguliere openingstijden en via lezingen, excursies en ontvangsten

Volwassenen	174
Kinderen (al dan niet in schoolverband)	666

(is exclusief 133 kinderen doemiddag)

Totaal 1472

GROEPSBEZOEKEN

Het aantal groepen is licht gestegen van 26 naar 31 met in totaal 840 bezoekers. Het bezoek in het kader van het onderwijsproject "Museumschatjes" is gestegen van 3 naar 6 groepen. Waarschijnlijk heeft de restauratie van het plafond in de bovenzaal in het najaar ons parten gespeeld. Het entree van deze groepsbezoeken is voor de scholen gratis en wordt door Erfgoed Brabant betaald.

Financiën

Het Florijncollege, onderdeel 'FAST' (Florijn Administratief Studentenbedrijf) verzorgt de basisdiensten van de financiële administratie.

Inhoudelijk betekent het dat ze alleen administratieve ondersteuning bieden. Het bestuur, bij monde van de penningmeester, blijft zelf verantwoordelijk voor de museale financiën, de betalingen en de aangiften.

Tegenover de diensten die FAST verricht staat een vergoeding van € 75 per jaar. Getracht wordt steeds een sponsor per jaargang te vinden.

De vakkundige werkwijze is een uitstekende basis voor een goed vertrouwen.

Website

De website is het medium dat het museum verder brengt dan de gemeentegrenzen. Het aantal digitale bezoekers overstijgt dat van de lijfelijke bezoekers en dat betekent dat het museum zich representatief moet presenteren zonder echter de meerwaarde van een 'echt' bezoek weg te geven. Met ander woorden, de digitale bezoeker moet geprikkeld worden om - indien mogelijk - na een bezoek aan de website ook zelf in persoon langs te komen.

Veel bezoekers echter zoeken puur informatie over openingstijden, doemiddagen of voorwerpen.

Gekeken is in 2011 hoe de site actiever en aantrekkelijker kan worden gemaakt. Omwille van kosten en de nodige tijd is dit weer vooruitgeschoven.

In het najaar werd Oudenbosch voorzien van een glasvezelnetwerk. Het museum (en de naastgelegen heemkundelokatie) dreigden buiten de boot te vallen. Het bestuur heeft hierop gereageerd en aangedrongen op een aansluiting.

Onderwijsaanbod

CONTACTEN MET SCHOLEN

Regelmatig bellen de scholen voor een afspraak voor een groepsbezoek. Een groeiend aantal scholen is inmiddels "vaste klant". Het is fijn dat ze ons steeds weten te vinden en tevreden zijn met de ontvangst en onze exposities.

PRACTICUMLESSEN

Ook dit jaar heeft het Markland College het museum diverse malen bezocht. Het is prettig om met ze te werken. De leerkrachten bereiden alles zelf voor en na afloop wordt alles weer keurig opgeruimd.

MAATSCHAPPELIJKE STAGE

Maatschappelijke stage is een vorm van leren buiten de school. Leerlingen maken in hun stage kennis met vrijwilligerswerk. De stage maakt jongeren bewust van hun omgeving en de rol die zij hierin hebben, en draagt ook bij aan hun persoonlijke en sociale ontwikkeling.

Vanuit de landelijke politiek wordt maatschappelijke stage gezien als een belangrijk onderdeel in het lesprogramma. In het schooljaar 2011 – 2012 moet elke leerling die een middelbare school gevolgd heeft verplicht deze vorm van stage gedaan hebben. De komende jaren zullen steeds meer leerlingen aan de slag gaan als “assistent-vrijwilliger”. Hiermee wordt de leerling medeverantwoordelijk gemaakt. Scholen krijgen een belangrijke rol bij de voorbereiding en begeleiding van de leerlingen.

In 2011 is slechts één groep geweest. De boekenkast is toen geleverd. Een nieuw project voor de leerlingen was niet voorhanden. Het moet een zinnig zichtbaar project zijn waarbij de leerlingen achteraf trots op zijn en blijven. Opruimen voegt niets toe en is niet interessant. Geprobeerd is zoveel mogelijk aan te sluiten op de leerwensen van de studenten. Voor hen zelf is het vooral erg spannend. Voor een aantal is het de eerste keer dat ze als medewerker in een vrijwilligersorganisatie aan de slag gaan.

Educatieve Dienst

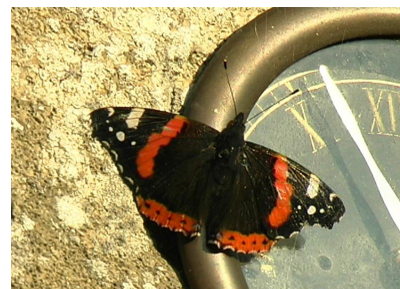
DOEMIDDAGEN

Er vonden in 2011 tien (elf?)doemiddagen plaats:

- * 16 januari: Vogels bijvoeren
- * 20 februari: terug naar de préhistorie
- * 20 maart: maken van nestkastjes
- * April ?
- * 15 mei: waterraket maken en proefjes doen
- * 19 juni: de sloot in het Arboretum
- * 11 september: Dierentekenen
- * 18 september: Fossielen uithakken
- * 16 oktober: herbarium aanleggen
- * 20 november: insecten prepareren
- * 18 december: bijvoeren van vogels

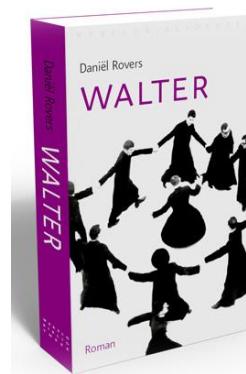
Extra

De doemiddag van 11 september was extra: het was een onderdeel van het Monumentenweekend. Het museum was kosteloos toegankelijk dat weekend. Aan de middag namen 17 kinderen deel.

Extra activiteiten

- * 9-10 april museumweekend.
- * 9 sept. Klassendag. Met verrassingsbezoek wethouder J. Akkermans. 3 scholen met totaal 59 kinderen.
- * 10 & 11 sept. Monumentenweekend
  - Zaterdag: 10 kinderen en 46 volwassenen
  - Zondag: 15 kinderen en 42 volwassenen
  - Voor de workshop: 17 kinderen
- * 10 oktober deelname open dag van de Meeshoeve; talloze belangstellenden werden verrast door ons aanbod aan bezienswaardigheden
- * 27 okt. Lezing Daniël Rovers over zijn boek ‘Walter’.
- * 24 nov. Film Butterflies Go! Josephine Hamming

Bezoek wethouder J. Akkermans tijdens de Klassendag

ACTIVITEITEN VOOR DE MEDEWERKERS:

- 21 januari bijeenkomst Opening Nieuwe Museumjaar. Tijdens de bijeenkomst werd een film vertoond over het museum in de begintijd (jaren negentig).

Het doel van deze activiteiten is vooral om op een ontspannen manier de onderlinge band te versterken. In ons beleid blijft dat een heel belangrijk streven.

In het kader hiervan komt eens per maand een ‘Tussendoortje’ uit met info over onderhoud, veranderingen, wetenswaardigheden, nieuwe medewerkers, etc..

Het meer betrekken van medewerkers bij het wedervaren van het museum is (wederom) een van de speerpunten in het nieuwe Beleidsplan 2012 – 2015.

medewerkersavond

Op 3 november was er speciaal voor de medewerkers (en eventuele belangstellenden) een inspiratieavond. Uitgangspunt was de onderlinge samenhang te bevorderen en om te kijken of er dingen zijn die gezamenlijk kunnen worden aangepakt.

Deskundigheidsbevordering

Het museum telt diverse mensen onder haar gelederen met diverse vaardigheden. We hebben

onze eigen geoloog, archeoloog, bioloog en museoloog, we kunnen terugvallen op een financieel adviseur en we hebben een specialist voor de educatieve dienst. Voor Volkenkunde zoeken we nog een deskundige / adviseur.

In 2011 volgden Toni Durville en Marcel Deelen de cursus Behoud en Beheer (preventieve conservering) bij Erfgoed Brabant in 's Hertogenbosch.

Om zich te oriënteren op nieuwe verlichting bezochten Marcel Deelen, Toni Durville, Cees Daleboudt en Hans van de Wal enkele collegamusea, te weten het van Goghhuys in Zundert, he Vlas- en Suikermuseum in Klundert en het Visserijmuseum in Woudrichem.

Subsidies en sponsorgelden

Tijdens de viering van het vijftienvigjarig jubileum ontving het museum van de gemeente een envelop met een bedrag van honderd euro.

Erfgoed Brabant gaf voor de restauratie van de Bovenzaal een tegemoetkoming van tienduizend euro.

Tenslotte is er een toezegging van Prins Bernhardcultuurfonds voor de vernieuwing van de museumverlichting.

Technische Dienst/Huishoudelijke dienst

Overzicht van werkzaamheden en bevindingen 2011 van de technische dienst:

Begin 2011 is een nieuwe technisch medewerker aangetrokken die enkele dagdelen in de week werkzaamheden verricht. Hierdoor is het mogelijk geworden een groot aantal werkzaamheden in eigen beheer uit te voeren.

Zo werden op de benedenverdieping de plafonds nagezien en daar waar nodig hersteld.

In de afdeling Geografie is een buitenmuur, die afgebladderd was, hersteld en opnieuw in de verf gezet.

In de Geheerzaal werd de gescheurde muur aan de achterzijde gerepareerd en werden de wanden van de geheerzaal opnieuw geverfd. Ook werd een lekkage in de achtermuur verholpen en was het nodig de plafondplaten ter plekke te vernieuwen.

Een nieuwe keuken werd in de Geheerzaal gebouwd en alle benodigde zaken zoals afvoer, waterleiding en elektriciteit werden hiervoor aangelegd en aangesloten.

Begonnen is met het verplaatsen van de Milieuafdeling van de zolderverdieping naar beneden. De vrijgekomen keuken/kantoorruimte zal worden gebruikt om de nieuwe Milieuafdeling te herbergen. Deze ruimte is geheel leeggemaakt en vervolgens werden de wanden, het plafond met verlichting en de vloer opgeknapt. Hierna is begonnen met het inrichten van de vrijgekomen ruimte, deze ombouw wordt in 2012 verder voortgezet.

Gedurende het gehele jaar werd de Relatieve vochtigheid en temperatuur in het gehele museum bewaakt en waar nodig werden corrigerende maatregelen genomen.

De verlichting werd regelmatig nagezien en werd er voor de bovenverdieping een plan gemaakt om nieuwe verlichting te installeren. Hiervoor werden oriënteerde bezoeken afgelegd aan andere musea. Een plaatselijk installatiebureau is ingeschakeld om een plan voor deze verlichting te maken.

Restauratie

In januari werd het plafond in de Bovenzaal opgeleverd dat door stucadoorsbedrijf Hans van Baal onderhanden was genomen. Met de nodige kunde is het ornamentenplafond in oude luister hersteld. Liebrechts Schilderwerken heeft het plafond en de muren geschilderd en Schoonmaak & Onderhoud MSO gaf de vloer een degelijke opfrisbeurt. Tijdens de jubileumviering op 15 april - waarin het 25-jarig bestaan van de stichting centraal stond - is de heringerichte Bovenzaal feestelijk heropend.

Publiciteit

In 2011 gingen er 14 persberichten de deur uit, waarvan er 9 betrekking hadden op de doemiddagen. De andere vijf gingen over het jubileum, maatschappelijke stage, de lezing door Daniël Rovers over het boek Walter, en de film Butterflies Go!

Driemaal verscheen Museum op Zicht, waarvan er één een jubileumnummer betrof met een terugblik op 25 jaar Stichting Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum Oudenbosch en één een themanummer was over (de geologie van) IJsland.

Tienmaal verscheen het Tussendoortje met mededelingen voor de medewerkers.

Tweemaal verscheen een extra nieuwsbrief, eenmaal speciaal voor medewerkers i.v.m. een cursus bij erfgoed Brabant, en eenmaal om de lezing van oktober alsmede de film van november aan te kondigen.

Een advertentie is geplaatst in de programmakrant van Fidei et Arti met een oplage van 12.000 exemplaren.

In maart is geadverteerd in de onderwijskrant van Stichting Het Barlake, oplage 12.000.

Radio-interview

Op 21 november zond de Halderbergse Omroepstichting een interview uit met Josephine Hamming, de maakster van de film Butterflies Go! die op 24 november draaide in het museum.

Op 9 december was er een radio-interview met de voorzitter via de Halderbergse

Omroepstichting waarin extra aandacht werd gevraagd voor dit bijzondere museum en waarin de behoefte aan medewerkers centraal stond.

Overigens was de HOS ook aanwezig tijdens de jubileumviering op 15 april.

Jubileum

Op 13 september 2010 was het 25 jaar geleden dat de collecties van de Broeders van Saint Louis formeel werden ondergebracht in een stichting. Uiteraard mocht dit niet ongemerkt voorbijgaan. De jubileumviering op 15 april werd gekoppeld aan de restauratie van de Bovenzaal, door welke de zaal en indirect het gebouw iets van haar oude luister terugkreeg.

Totaal werden 200 uitnodigingen verzonden. Tijdens de bijeenkomst ontving het bestuur 70 gasten (inclusief 26 medewerkers).

Gastspreker was Prof. dr. J.A.R.A.M. (Jan) van Hooff, hoogleraar diergedrag aan de Universiteit Utrecht van 1980 tot 2001 en lid van de Raad van Bestuur van Burgers' Zoo. Hij hield een referaat over gelaatsuitdrukkingen bij mensen en apen onder de titel 'De lachende mens'.

Een jubileumnummer van Museum op Zicht was samengesteld met daarin een historisch overzicht van collecties, gebouw en bestuur.

Collectiebeheer

Het Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum beschikt over vijf aparte collecties met in totaal 4882 objecten. Natuurhistorie met 3318 dieren of diergerelateerde onderdelen, volkenkunde telt 779 objecten, geologie is goed voor 417 voorwerpen, archeologie omhelst 356 stukken. En dan is er nog een restje van 12.

Op dit moment is hooguit veertig procent tentoongesteld in een min of meer vaste expositie en dat is al jaren zo. Dat betekent dat het depot een verzameling van bijna drieduizend voorwerpen telt. Die voorwerpen zijn opgeslagen vanwege ruimtegebrek, niet vanwege het feit dat ze ontoonbaar zijn. Integendeel, ze zijn absoluut de moeite waard.

Bij de herinrichting van de Bovenzaal is een aantal van deze ‘verborgen schatten’ geëxposeerd.

Ten behoeve van onze bibliotheek ontvingen we van het Wereldmuseum in Rotterdam de vijfdelige jubileumcatalogus. Marcel Deelen en Ellen Beekman hadden enkele maanden eerder gefigureerd tijdens het maken van foto's voor deel 5.

En verder:

De nieuwe burgemeester Giel Janssen bezocht op 7 juli, samen met zijn echtgenote, het museum. Hij was onder de indruk van wat hij zag en met name de afdeling geologie had zijn interesse.

In juni kwam de nieuwe keuken in de Gehoorzaal gereed. De oude werd verwijderd en deze ruimte geschikt gemaakt om de Milieuafdeling te herbergen.

Gedurende de zomer bleek dat er lekkage was in de Gehoorzaal, net boven de nieuwe keuken. Deze was afkomstig van de aansluiting van het platte dak op de zijmuur. Het kostte enkele plafondplaten.

In juli werd bekend dat in Overijssel een paartje van de Grauwe kiekendief broedt, een unicum. Om mee te liften met de publiciteit is ons exemplaar uit het depot gehaald en tentoongesteld.

Wegens de invoering van de wet BAG kregen we het bericht dat we werden omgenummerd naar 30b, de heemkunde ontving 30a. Omdat we ruim tien jaar geleden ook al werden omgenummerd (van 30 naar 30a) en omdat het voor ons erg onhandig is, is de gemeente verzocht af te zien van deze omnummering.

Plannen en verwachtingen 2012

Voor 2012 wordt weer gedacht aan een aantal excursies voor de medewerkers waaraan ook externen kunnen deelnemen in de hoop op die manier nieuwe medewerkers te werven. Het is de wens om dit jaar de website fraaier te maken en meer mogelijkheden te gebruiken.

In navolging op de banier wil het bestuur nieuwe gevelbelettering die van boven naar beneden de naam van het museum weergeven, dit op zodanige wijze dat vanaf de straat door de poort heen de letters zichtbaar zijn. Met een aanlichten van achter af moet een speciaal effect worden bereikt. Ook wordt gekeken naar de mogelijkheden voor gevelbelichting, zoals ook het geval is bij het pand van Saint Louis.

Beleidsplan

Eind 2011 kwam het beleidsplan 2012 – 2015 gereed. Daarmee zijn de plannen en beleidsvoornemens voor vier jaar vastgelegd. Dat is belangrijk voor de 'strategie' die het museum wil volgen, maar ook voor onszelf. Het is een handvat met aandachtspunten die nodig zijn om het beheer en de groei in goede banen te leiden.

Waar de beleidsperiode 2008-2011 zich richtte voornamelijk op het voortzetten van de opwaartse lijn en het behouden van het predicaat "Geregistreerd Museum", is het streven in het nieuwe beleidsplan om het Natuurhistorisch en Volkenkundig Museum een stevige regionale uitstraling te geven. Om dit te bereiken wordt deze beleidsperiode extra aandacht geschonken aan de educatieve tak van het museum alsmede het extra betrekken van de medewerkers en de scholen in de regio.

Als thema is gekozen voor: “Betrekken, vertellen, bestendigen”.

Rob Hopstaken leert de deelnemers dierentekenen

